

VĚŘIT, ČI NEVĚŘIT?

Člověk prahne po vědomostech a o všechno se zajímá. Vydává tím svědectví o své úžasné schopnosti zkoumat nekonečně velké stejně jako nekonečně malé. Vědění však nijak neutišuje jeho tázání, naopak jej dále živí. Každý objev vyvolává a připravuje další. Tak člověk své znalosti o přírodě, která jej obklopuje, či o vesmíru neustále rozšiřuje. Ať už jej naplňuje obdivem nádhera vesmíru nebo mu nahánějí hrůzu síly, jichž je vesmír plný, a zákony, jež mu vládnu, člověk se jej stále snaží pochopit.

Po pravdě řečeno, toto zkoumání lze shrnout do dvou otázek: „jak?“ a „proč?“. Vyjádříme-li to schematicky, odkazuje první z nich k vědě, to znamená ke snaze vysvětlit řetězec příčin a následků rozličných čtených jevů, jež člověk může pozorovat; druhá zase k filozofickému tázání. Filozof Leibniz klade radikální otázku: „Proč existuje něco spíše než nic?“ Jde zde o otázku po smyslu. Stojí v centru filozofie, ale také každé formy moudrosti a náboženského myšlení.

Otázka po smyslu otevírá kromě toho také jiné perspektivy. Ve skutečnosti člověk nepozoruje jen to, co se nachází kolem něj. Snaží se zároveň umístit sebe sama do světa, v němž se nachází. „Kdo jsem?“, „Proč jsem tu?“, „Odkud pocházím?“, „Kam se ubírám?“, „Kde je moje místo ve světě, v němž se nacházím?“, „Jaký má vlastně svět význam?“... Tolik otázek, které v sobě každý nese a vyjadřuje více méně svým způsobem a svými slovy. Ještě jsme se však nedotkli nejzákladnější stránky lidského života. Když totiž člověk uvažuje o tajemství sebe sama, odhaluje se jako bytost nadaná nejen schopností myslet, ale také schopností milovat. Zde se nachází nejvlastnější hybná síla jeho života: otázka po smyslu je spojena s otázkou po štěstí.

Oprávněným požadavkem vědomí je zahnat pocit absurdity, tázat se po příčinách věcí i života a dát existenci smysl. Dnešní člověk si chce v tomto hledání uchovat nezávislost.

Je si vědom své svobody věřit či nevěřit. Domnívá se, že stačí pouze vybrat si z různých podob víry tu, která nejlépe odpovídá jeho

očekáváním. A právě na tuto konkrétní bytost, překypující otázkami, touhou a závratěmi, se obrací *Katechismus katolické církve*. Nechce přehlížet naléhavost lidského tázání, bere je v úvahu a chce mu poskytnout osvětlení určité tradice moudrosti, víry, života a modlitby.

ČLOVĚK JE SCHOPEN SPOJENÍ S BOHEM

Člověk je schopen mnohého. Ale jak praví známé rčení, to podstatné mu zůstává skryto, alespoň na první pohled. I když lidský pohled může obsáhnout všeobecné, to podstatné mu uniká. Vždyť to podstatné se dává vidět jen těm, kteří mají dostatek času upřít zrak na to, co je duchovní. Jím se člověk završuje a zároveň překračuje, nalézá sebe sama, když hledá Boha.

Člověk prožívá situace, v nichž zakouší svoje hranice, ať už jsou řádu myšlení nebo řádu lásky. I když je toto konstatování pro někoho těžko snesitelné či dokonce pobuřující, není jen negativní: zkušenost hranic nelze oddělit od výzvy k jejich překonání. Hranice vybízí člověka k překračování sebe sama a vedou jej k tomu, aby se poměřoval vzhledem ke své nejhlubší touze. Působí tedy jako vývojka, která odhaluje pravý obraz. Naznačují, že s pravým hodnocením člověka je třeba začít tam, kde vyvěrá jeho životní energie, ne tam, kde mu ji něco upírá. Proto neplatí, že člověk je „bytím k smrti“, protože je smrtelný. Kdepak! Je přece stvořen pro život.

Katechismus katolické církve představuje od prvních stránek křesťanský pohled na člověka. Ten je zásadně pozitivní: člověk je ušlechtilá a vznešená bytost „svou otevřeností k pravdě a kráse, svou touhou po nekonečnu a po štěstí“. Kromě toho je také svobodnou bytostí. Svoboda je zde velkolepě popsána jako „síla umožňující růst a zrání v pravdě a dobru“. Je třeba zmínit ještě poslední prvek: svědomí, které je představeno jako „nejtajnější střed a svatyně člověka“, výsadní, zcela niterné místo, v přítomnosti se sebou samým, s druhým a s Bohem.

Protože víra považuje tuto přirozenost člověka za zásadní, vyvozuje z toho důsledky, které se ho týkají: výzvu k poznání pravdy, výzvu následovat své svědomí, plné rozvíjení svého pozemského osudu v očekávání nesmrtelnosti. Lidská bytost uskutečňuje své povolání a dosáhne smyslu své existence, jen pokud odpovídá na tyto výzvy.

Navíc chápeme, že člověka si nelze v žádném případě představovat jako „hotovou“ bytost. Neustále se proměňuje a roste, je subjektem svobody a tedy i volby. Jak již bylo řečeno, je schopen nekonečna. A nadpis této kapitoly jde ještě dále: člověk je schopen spojení s Bohem. Co to znamená?

Nejdřív je třeba pochopit, že člověk je schopen poznávat, že Bůh existuje, skrze nespočetná znamení, která lze vyčíst ve stvoření, v přírodě, ale také uvnitř něho samého, v jeho svědomí. To však není všechno: člověk neustále hledá příčiny nejrůznějších jevů, které se kolem něho odehrávají. Jeho hledání ústí v poznání Boha jako osobní bytosti, s níž je možné navázat hluboký vztah. Poznání se rozvíjí v lásce mezi dvěma subjekty: Bohem, nekonečnou bytostí, a člověkem, bytostí konečnou, nicméně povolanou zakoušet radost z nekonečna.

Je třeba si uvědomit, že tento objev, i když odpovídá na očekávání lidské bytosti, zcela překračuje všechny jeho naděje a vše, co by si mohl představit. Člověk může nalézt a plně přijmout sebe sama jen tak, že se překračuje. To, co je pro něj nepředstavitelné, je tu dříve než on skrze zjevení. Bůh, který je zdrojem všeho, co jest, se dává poznat. Pro lidské chápání a srdce se tak otevírají nové horizonty. Pochopit stvoření lze jen ve světle Písma. Bůh sám se dává, abychom jej objevili, právě tak jako jeho lásku ke světu a lidstvu. Zjevení pak v plnosti završuje povolání a úděl každého bez rozdílu.

SOUHRN

HOSPODIN BŮH UTVOŘIL ČLOVĚKA, PRACH ZE ZEMĚ (Gn 2,7)

44 *Člověk je svou přirozeností i svým povoláním náboženská bytost. Protože člověk pochází od Boha a jde k Bohu, nežije plně lidským životem, neprožívá-li svobodně svůj vztah k Bohu.*

45 *Člověk je stvořen, aby žil ve společenství s Bohem, v němž nachází své štěstí: „Když se k tobě přimknu celou svou bytostí, nečeká mne nikde bolest ani námaha; a můj život bude živý, naprosto plný tebe.“*

46 *Když člověk naslouchá poselství tvorstva a hlasu vlastního svědomí, může dosáhnout jistoty, že existuje Bůh, příčina a cíl všeho.*

47 *Církev učí, že jediný a pravý Bůh, náš Stvořitel a Pán, může být s jistotou poznán skrze svá díla díky přirozenému světlu lidského rozumu.*

VŽDYŤ TVOR SE BEZ STVOŘITELE ZTRÁCÍ

48 *Vycházíme-li z mnohostranné dokonalosti tvorů, odlesků nekonečně dokonalého Boha, můžeme o Bohu opravdu mluvit, i když naše omezená mluva nevyčerpá jeho tajemství.*

49 *„Vždyť tvor se bez Stvořitele ztrácí.“ To vysvětluje, proč se věřící cítí podněcováni Kristovou láskou k tomu, aby přinášeli světlo živého Boha těm, kteří ho neznají nebo odmítají.*